

Отже, на прикладі найменш корумпованих країн Південної Африки, можна зробити висновок, що боротися з корупцією необхідно, керуючись законом. Можемо окреслити одну з найважливіших тенденцій – антикорупційні угоди посилюють політичні зобов'язання у боротьбі з корупцією і визначають основоположні міжнародні норми і процедури протидії цьому явищу. Для ефективної боротьби з корупцією потрібно удосконалювати законодавство та приводити його у відповідність з ратифікованими міжнародними договорами. Також позитивно впливає на зменшення рівня цього явища налагодження механізму повідомлень про корупційні дії, взаємодія зі ЗМІ та співробітництво між правоохоронними органами на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Наименее коррумпированная страна Африки? Ботсвана. Голос Америки. URL: <https://www.golosameriki.com/a/world-transparency-international/1559291.html>.

2. Обзор хода осуществления Конвенции Организации Объединенных Наций против коррупции. Санкт-Петербург, Російська Федерація, 03-04.11.2015р. URL: <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/WorkingGroups/ImplementationReviewGroup/ExecutiveSummaries/V1506984r.pdf>.

3. Україна опустилася в рейтингу сприйняття корупції. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2020/01/23/7238184/>.

Кучерук Галина Леонідівна,

ад'юнкт відділу докторантури та ад'юнктури
Національної академії внутрішніх справ

ДОСТУП ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ

Успішна боротьба з корупцією в Україні потребує належного законодавчого забезпечення, формування дієвої антикорупційної політики, прозорого функціонування системи державних органів, забезпечення належного координування їх діяльності та взаємодії, впровадження превентивних та репресивних заходів запобігання корупції. Функціонування такого механізму протидії корупції має ґрунтуватися на досвіді інших країн у цій сфері та відповідати міжнародним стандартам і передовій світовій практиці. Одним із видів імплементації та впровадження міжнародного досвіду боротьби із корупцією та легалізацією доходів отриманих злочинним шляхом є приєднання України до плану BEPS (Baseerosionand Profit Shifting) БЕПС та впровадження механізму обміну податкової інформацією – CRS (Common Reporting Standards).

На сьогоднішній день можна також говорити про приєднання України до декількох антикорупційних конвенцій Ради Європи та антикорупційної конвенції ООН [1]. 27 січня 1999 року Рада Європи

відкрила для підписання «Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією», в якій міститься посилання на неприпустимість використання банківської таємниці як підстави для відмови від співпраці в розслідуванні злочинів [2]. Країни, що ратифікували Конвенцію, серед яких є і Україна, добровільно зобов'язувались наділяти правоохоронні органи повноваженнями віддавати розпорядження про надання чи арешт банківської, фінансової або комерційної документації для проведення розслідувань. Процес імплементації міжнародних антикорупційних договорів в законодавство України, як слушно з цього приводу зауважив В. В. Побережний, стало політико-правовою відповіддю на ситуацію, що склалася державі, адже корупція є однією з найгостріших проблем українського суспільства [3, с. 420].

Тому одним із шляхів вдосконалення національного законодавства у відповідності із міжнародними стандартами стало розширення кола суб'єктів правоохоронної діяльності, яким було спрощено доступ до інформації, що містить банківську таємницю у відповідності із ст. 62 Закону України «Про банки і банківську діяльність», коли уповноважені особи перелічених органів отримали право упродовж 10 днів на підставі письмової вимоги отримувати від банківських установ інформацію, що містить банківську таємницю [4].

5 листопада Верховна Рада України у першому читанні ухвалила законопроект № 4135 «Про засади антикорупційної політики на 2020–2024 роки». Законопроект пропонує затвердити Антикорупційну стратегію (далі Стратегія), яка регламентує проблеми у цій сфері та стратегічні шляхи їх вирішення.

Однією із окреслюваних проблем, про яку йдеться мова у Стратегії, позиціонується низька результативність процесів розшуку та повернення активів, отриманих від вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією злочинів, а також запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом. Згідно п. 4.3.3. розділу IV проекту Антикорупційної стратегії стратегічним шляхом вирішення цієї проблеми є створення єдиного реєстру банківських рахунків фізичних та юридичних осіб та індивідуальних банківських сейфів (далі Реєстр), який містить інформацію про бенефіціарних власників рахунків, безпосередній доступ до якого буде надано НАБУ, САП, АРМА, Державній службі фінансового моніторингу та іншим органам, з метою більш ефективного та дієвого механізму виявлення та відстеження коштів, здобутих корупційним шляхом [4].

Створення такого реєстру має в собі як позитивні так і негативні сторони. Враховуючи сутність банківської таємниці, слід зазначити що це юридичний принцип, на якому базується діяльність будь-якого банку та взаємовідносини між банком, клієнтами та третіми особами, у тому числі правоохоронними органами. Враховуючи сутність та природу інформації, що містить банківську таємницю, слід зауважити що така інформація є за своєю значущістю стратегічною, не санкціонований доступ до якої, коли вона буде міститися у Реєстрі, може містити ознаки фінансового та промислового шпіонажу або корупційного злочину. Акумулявання у

Реєстрі даних про рахунки та інформації про індивідуальні банківські сейфи містить ризик того, що клієнти почнуть відмовлятися від банківських послуг, що може призвести до відтоку готівкових грошових коштів із банківських установ та як наслідок, до порушення економіко-фінансової стабільності банківської системи України.

Безумовно, створення такого Реєстру вирішило би проблему оперативного витребування та отримання відповідними державними органами інформації про рахунки, спростило би процес отримання такої інформації уповноваженими державними органами, яким вона потрібна для виконання своїх функцій у сфері боротьби із корупцією.

Враховуючи міжнародну та національну тенденцію до розширення переліку державних органів, які мають право на отримання інформації, що містить банківську таємницю та розширення обсягу такої інформації, яка може бути надана банком на письмову вимогу уповноваженої особи компетентного органу або використання такої інформації шляхом здійснення доступу до Реєстру, з одного боку свідчить про послаблення режиму банківської таємниці, а з іншого може створювати підстави для зловживань повноваженнями з боку працівників державних органів, підриваючи, таким чином, довіру до інституцій відповідних антикорупційних органів, оскільки саме довіра пов'язана із належним виконанням ними своїх функцій.

Також на даний час в українському законодавстві не існує повноцінної правової бази, щодо створення та функціонування такого Реєстру на рівні національного законодавства. Взагалі, аналізуючи вищевказану Стратегію в цілому, слід зазначити що сама по собі Стратегія містить не пов'язані між собою моменти та регламентується тільки констатація факту створення такого Реєстру рахунків. Одночасно в Стратегії відсутня будь-яка інформація щодо структури даних такого Реєстру, формату доступу, обсягу даних і кола осіб, які матимуть право доступу, системи захищеності даних Реєстру, яка б унеможливила несанкціонований доступ до нього та виток інформації.

У якості прикладу слід привести факти функціонування схожих реєстрів у Республіці Австрії та у Чеській Республіці, де функціонування таких реєстрів має відповідну правову основу, де визначено держателя реєстру, прописано порядок внесення даних про рахунки, інформацію про суб'єкти отримання інформації, порядок доступу до інформації про рахунки, форми такого доступу та інше.

Тому, на мій погляд, у підході до формування та реалізації цієї Антикорупційної стратегії у частині створення та функціонування Реєстру слід підходити дуже обережно та виважено. Можливо декілька шляхів розв'язання цього питання: виключити цю пропозицію із Антикорупційної стратегії; скористатися досвідом функціонування такого реєстру Республіці Австрії та Чеській Республіці, розробивши належну законодавчу базу функціонування такого реєстру або вдосконалити механізм взаємодії банківських установ з контролюючими органами у частині фінансового моніторингу.

Список використаних джерел

1. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листоп. 2000 р. / ратиф. Законом України від 04.02. 2004 р. № 1433. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text.
2. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) Рада Європи від 27.01.1999 № ETS173/ ратиф. Законом України від 18.10.2006 р. № 252-V. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text.
3. Побережний В.В. Місце та значення міжнародних антикорупційних договорів у системі запобігання корупції в органах державної влади / В. В. Побережний // Теорія та практика державного управління. –2011. – Вип. 2. – С. 420–425. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Trpu_2011_2_68.pdf.
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19#Text>.
5. Про засади антикорупційної політики на 2020–2024 роки: Проект закону від 21.09.2020 № 4135. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70007.

Лазутіна Ольга Миколаївна,
здобувач ступеня вищої освіти магістра
Інституту підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
Науковий керівник: професор кафедри
теоретичної та прикладної економіки
Інституту підготовки кадрів державної
служби зайнятості України, доктор
економічних наук **Баліцька В. В.**

АНТИКОРУПЦІЙНІ ОРГАНИ ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Всі без виключення країни світу занепокоєні існуванням та поширенням такого деструктивного явища як корупція, що гальмує розвиток економіки, шкодить діяльності органів публічної влади, деформує свідомість суспільства. Кожна з країн запроваджує власну антикорупційну програму, стратегію та веде відповідну політику. Проблема існування та поширення корупції притаманна будь-якій державі. Віками людство, прагнучи подолати корупцію, набувало як позитивного, так і негативного досвіду боротьби з цією соціальною аномалією. Кожна країна, намагаючись запровадити свою ефективну систему заходів, які б знизили до мінімуму негативні наслідки корупції, сформувала власний унікальний та нетиповий досвід запобігання корупції [1]. І тому, з 1990-х років держави ухвалили численні міжнародні та регіональні договори, угоди та резолюції по боротьбі з корупцією. Це свідчить про велику стурбованість з приводу